

VIDA MIHÁLY

Bennfentes kereskedelem¹

I.

A piacgazdaság egyik fontos területét képező *tőkepiaci folyamatokban*, az ezzel kapcsolatos ésszerű gazdasági döntések szempontjából, rendkívül fontos a gazdasági-piaci viszonyokra vonatkozó eszköz-ár-érték adatok ismeretének nyilvánossága, amelyek befolyásolják a tőkemozgás (a befektetés, tőke kivonás) irányát, illetve az e körben mozgó pénzügyi eszközök árát. A tisztességes piaci magatartás alapelve a tőkepiac működése körében is, a piaci szereplők esélyegyenlősége, amely az információhoz jutás egyenlőségének minőségén alapul. Ha a tőkepiaci árviszonyokat befolyásoló nyilvánosan közzé nem tett (az ún. bennfentes) információk csak egyes piaci szereplők, vagy azok szűk köre részére áll rendelkezésre, ezek – más piaci szereplőkkel szemben – jelentős anyagi előnyre tehetnek szert, vagy vagyoni hátrányt okozó helyzetet hozhatnak létre.

Az értékpapírokkal való viszonylag szűkebb körű kereskedés lehetősége az 1982. évi 28. törvényerejű rendelettel nyílt meg, majd a piacgazdaságon alapuló gazdálkodás körében az egyes értékpapírok nyilvános forgalomba hozataláról és forgalmazásáról valamint az értékpapírtözsdeiről szóló 1990. évi VI. törvénnyel [majd a helyébe lépő 1996. évi CXI. törvénnyel (Épt.)] szélesedett ki, amelyet (az Épt. hatályon kívül helyezésével) *a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény* (Tpt.) – az értékpapírokon túlmenően – általában a tőzsdei termékekre is kiterjesztett.

Az e körben megvalósuló visszaélésekkel szemben biztosított *büntetőjogi védelmet* az 1994. évi IX. törvénnyel a Btk. rendelkezései körébe beiktatott *Bennfentes értékpapír-kereskedelem* büntettének tényállása.

Az Európai Unió szabályozásában a bennfentes kereskedés tilalmára vonatkozóan több irányelv (kiemelhetően az Európai Parlament és a Tanács 2003. január 28-i 2003/6/EK irányelve)² is tartalmaz rendelkezéseket, melyek a büntetőjogi tényállásnak a 2005. évi XCI. törvénnyel történő – valamennyi pénzügyi eszközre vonatkozó ügyletre

¹ E témához lásd: NAGY FERENC et al.: *A Magyar Büntetőjog Különös Része*. Budapest, 2004. 664-669. p., BELOVICS ERVIN – MOLNÁR GÁBOR – SINKU PÁL: *Büntetőjog Különös Rész*. Budapest, 2009. 567-572. p., FEHÉR LENKE et al.: *Magyar Büntetőjog Különös Rész*. Budapest 2009. 495-499. p.

² A téma szempontjából jelentőséggel bír még az Európai Bizottság 2003. december 22-i 2003/124/EK számú, 2003. december 22-i 2003/125/EK számú, illetve 2004/72/EK számú irányelve, melyek az Európai Parlament és Tanács 2003/6/EK irányelvének végrehajtásával kapcsolatosak.

kiterjesztett – a Btk. 299/A. §-ában meghatározott *Bennfentes kereskedelem* alcím alatt meghatározott büntettként való módosítását tették indokolttá.³

A tanulmány célja a büntetőjogi tényállás elemzése.

II.

A bennfentes kereskedelem büntetetté a Btk. az alábbiak szerint határozza meg:

299/A. § (1) *Aki bennfentes információ felhasználásával pénzügyi eszközre vonatkozó ügyletet köt, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

(2) *Az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki*

a) *a birtokában lévő bennfentes információra tekintettel, mást biz meg azzal, hogy a bennfentes információval érintett pénzügyi eszközre vonatkozó ügyletet kössön,*

b) *előnyszerzés végett bennfentes információt arra illetéktelen személynek ad át.*

III.

1. *A bűncselekmény jogi tárgya a tőkepiac működésének tisztasága, illetve pénzügyi ügyletek kötésével kapcsolatban a piaci ügyfelek esélyegyenlősége.*

Az Európai Uniónak a bennfentes kereskedelemről és a piaci visszaélésekről szóló 2003. január 28-i 2003/6/EK irányelve minden pénzügyi eszköz esetében kötelezővé teszi a bennfentes kereskedelem megbüntetését. A bennfentes kereskedelem a magyarországi viszonyokra vonatkozó tartalmát a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (Tpt.) Hatodik része (199-206.§) szabályozza.

2.1. *A bűncselekmény elkövetési tárgya a bennfentes információ felhasználásával történő ügyletkötésben szereplő pénzügyi eszköz, illetőleg maga a bennfentes információ.*

A *pénzügyi eszköz fogalmát a Btk. értelmező rendelkezéssel határozza meg* [Btk. 300/F.§ (1) bek.], melynek az egyes fogalmakra vonatkozó tartalmát a Ptk. és a Tpt., illetve a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (Bsz.) töltik ki.

A Btk. értelmezésében *pénzügyi eszköz* alatt érteni kell:

a) *a befektetési eszközöket* [a tulajdonképpeni pénzügyi- és befektetési eszközöket: a belföldi pénzt, valutát, devizát, az értékpapírokat (részvény, kötvény, befektetési jegy, stb.)], illetve az egyéb tőzsdei terméket és bármilyen más eszközt, amennyiben a forgalmazását az Európai Unió valamely tagállama *szabályozott piacán* engedélyezték, vagy amelyre vonatkozóan az ilyen piacon történő forgalmazásra engedélyezés iránti kérelmet nyújtottak be.

³ Vö. a 2005. évi XCI. törvény 13. és 16.§-ához fűzött indokolással.

Pénzügyi eszköznek minősül:

a) a befektetési eszköz, az egyéb tőzsdei termék és bármilyen más eszköz, amelynek a forgalmazását valamely szabályozott piacon engedélyezték, vagy amelyre vonatkozóan az ilyen piacon történő forgalmazás engedélyezés iránti kérelmet nyújtottak be,

b) az a befektetési eszköz, amely nincs jelen a szabályozott piacon, de értéke valamely az a) pontban felsorolt pénzügyi eszköz értékétől, illetve árfolyamától függ,

c) a nyilvánosan forgalomba hozott értékpapír a rendszeres, illetve rendkívüli tájékoztatási kötelezettség megszűnéséig. [Tpt. 204.§ (5) bek.]

Pénzügyi eszköz: a Bszt.-ben meghatározott eszköz. [Tpt. 5.§ (1) bek. 103. pont]

Pénzügyi eszköz a Bszt. 6.§-ában foglalt felsorolás szerint:

a) az átruházható értékpapír,

b) a pénzügyi eszköz,

c) a kollektív befektetési forma által kibocsátott értékpapír,

d) az értékpapírhoz, devizához, kamatlábhoz vagy hozamhoz kapcsolódó opció, határidős ügylet, csereügylet, határidős kamatláb-megállapodás, valamint bármely más származtatott ügylet, eszköz, pénzügyi index vagy intézkedés, amely fizikai leszállítással teljesíthető vagy pénzben kiegyenlíthető,

e) az áruhoz kapcsolódó opció, határidős ügylet, csereügylet, határidős kamatláb-megállapodás, valamint bármely más származtatott ügylet, eszköz, amelyet pénzben kell kiegyenlíteni vagy az ügyletben résztvevő felek valamelyikének választása szerint pénzben kiegyenlíthető, ide nem értve a teljesítési határidő lejártát vagy más megszűnési okot,

f) az áruhoz kapcsolódó opció, határidős ügylet, csereügylet, valamint bármely más származtatott ügylet, eszköz, amely fizikai leszállítással teljesíthető, feltéve hogy azzal szabályozott piacon vagy multilaterális kereskedési rendszerben kereskednek,

g) az f) pont alá nem tartozó, más származtatott pénzügyi eszköz jellemzőivel rendelkező, áruhoz kapcsolódó opció, tőzsdei és tőzsdén kívüli határidős ügylet, csereügylet, valamint bármely más származtatott ügylet, amely fizikai leszállítással teljesíthető, és nem kereskedelmi célt szolgál, ha azt elismert elszámolóházon keresztül számolják el vagy rendszeres pótbefizetési kötelezettség érvényes rá,

h) a hitelkockázat átruházását célzó származtatott ügylet,

i) a különbözetre vonatkozó pénzügyi megállapodás,

j) az éghajlati, időjárási változóhoz, fuvardíjhoz, légszennyező anyag vagy üvegházhatású gáz kibocsátásához, inflációs rátához vagy más hivatalos gazdasági statisztikához kapcsolódó opció, határidős ügylet, csereügylet, határidős kamatláb-megállapodás vagy bármely más származtatott ügylet, eszköz, amelyet pénzben kell kiegyenlíteni vagy amely az ügyletben résztvevő felek valamelyikének választása szerint pénzben kiegyenlíthető, ide nem értve azt az esetet, ha a megszűnés oka a nemteljesítés,

k) egyéb, az a)-j) pontban nem említett eszközökhöz, joghoz, kötelezettséghez, indexhez, intézkedéshez kapcsolódó származtatott ügylet, eszköz, amely rendelkezik a többi származtatott eszköz valamelyikének jellemzőivel, ideértve azt, hogy valamely szabályozott piacon vagy multilaterális kereskedési rendszerben kereskednek vele, elismert elszámolóházon keresztül számolják el és teljesítik vagy rendszeres pótbefizetési kötelezettség érvényes rá, valamint a Bizottság 1287/2006/EK rendeletének 39. cikkében meghatározott származtatott ügylet.

Az *értékpapír általános fogalmát* és alapvető szabályait a Ptk. 338/A-338/C.§ rendelkezései, a kibocsátására, tartalmi kellékeire, forgalmazására vonatkozó részletes szabályokat a *Tpt.* határozza meg.

Az *értékpapír* különleges, és szigorú alakszerűséghez kötött olyan okirat, amely a benne feltüntetett alanyi jogosultságot (bemutatóra, vagy névre szóló kiállítása mellett is) csak az értékpapír birtoklása mellett bizonyítja, vagyis a jogosultság megszerzése az értékpapír megszerzésével történik, és a jogosultság bizonyításához, az arról való rendelkezéshez (megterheléshez, átruházásához) az értékpapír jogszerű birtoklása vagy annak bizonyítása szükséges.

Az *értékpapír kiállítás* történhet *valóságos* vagy *dematerializált* formában is.

A *jogosultság tartalmát* illetően az értékpapír lehet:

- hitelviszonyokat megtestesítő értékpapír (például a kötvény, letéti jegy, befektetési jegy),

- tagsági viszonyból származó tulajdonjogra vonatkozó értékpapír (részvény), illetve,

- dologra vonatkozó tulajdonjogi jogosultságról kiállított értékpapír (árupapír).

Pénzpiaci eszköz: a sorozatban kibocsátott, értékpapírnak nem minősülő, pénzkövetelésre szóló eszköz, amellyel a pénzpiacon kereskednek. [Bsz. 4.§ (2) bek. 50. pont]

Tőzsdei termék: a tőzsdén forgalmazott pénzügyi eszköz, deviza és áru. [Tpt. 5.§ (1) bek. 126. pont]

Deviza a külföldi pénzköveteléssel kapcsolatos ügyletről kiállított okirat.

Szabályozott piac: az Európai Unió tagállamának tőzsdéje, és minden más olyan piaca, amely megfelel a következő feltételeknek:

a) a piacműködtető által működtetett és/vagy multilaterális rendszer,

b) megkülönböztetés-mentesen, szabályaival összhangba hozza több harmadik fél pénzügyi eszközökben lévő vételi és eladási szándékát, vagy elősegíti azt olyan módon, hogy az szerződést eredményez a szabályai alapján kereskedésre bevezetett pénzügyi eszköz tekintetében,

c) a székhely szerinti ország hatáskörrel rendelkező felügyeleti hatóságának engedélyével rendelkezik,

d) rendszeres időszakonként, meghatározott időben működik,

e) szerepel az Európai Bizottság honlapján közzétett szabályozott piacokról készített jegyzékben. [Tpt. 5.§ (1) bek. 114. pont]

Pénzügyi eszköz továbbá:

b) az a befektetési eszköz, amely nincs jelen szabályozott piacon, de értéke valamely az a pontban felsorolt pénzügyi eszköz értékétől, illetve árfolyamától függ,

c) a nyilvánosan forgalomba hozott értékpapír a rendszeres, illetőleg rendkívüli tájékoztatási kötelezettség megszűnéséig. [Btk. 300/F.§ (1) bek.]

A *forgalmazás szempontjából* a pénzügyi eszköz lehet:

a) *tőzsdei bevezetésű*: olyan pénzügyi eszköz, amelynek forgalmazását az Európai Unió valamely tagállama szabályozott piacon engedélyezték, vagy ez iránt kérelmet nyújtottak be, illetve

b) *tőzsdei bevezetésre nem került* olyan pénzügyi eszköz, amelynek értéke a tőzsdei bevezetési pénzügyi eszköz értékétől, illetve árfolyamától függ.

2.2. *A bűncselekmény elkövetési magatartásának a törvényben meghatározott három fordulata*:

a) *a bennfentes információ felhasználásával a pénzügyi eszközre történő ügyletkötés,*

b) a bennfentes információ birtokában (ismeretében) másnak azzal való megbízása, hogy a bennfentes információval érintett pénzügyi eszközre ügyletet kössön,

c) előnyszerzés végett a bennfentes információ illetéktelen személynek való átadása.

Bennfentes információnak minősül általában a bennfentes személy birtokában lévő – még nyilvánosságra nem hozott – olyan ismeret, amely alkalmas az ügyletkötések során a pénzügyi eszközök árával, árfolyamával kapcsolatos lényeges befolyásolásra, és ezzel összefüggő előnyszerzésre, hátrány okozására.

Bennfentes információ:

a) a pénzügyi eszközzel – ide nem értve az árualapú származtatott ügyletet – kapcsolatos olyan lényeges információ, amely

aa) még nem került nyilvánosságra,

ab) közvetlenül vagy közvetve a pénzügyi eszközre vagy a pénzügyi eszköz kibocsátójára vonatkozik,

ac) nyilvánosságra kerülése esetén a pénzügyi eszköz árfolyamának lényeges befolyásolására alkalmas;

b) a pénzügyi eszközzel kapcsolatos megbízások végrehajtásával megbízott személyek esetében olyan lényeges információ az a) pontban meghatározottakon kívül, amely az ügyfél által adott és az ügyfél folyamatban lévő megbízásához kapcsolódik;

c) az árualapú származtatott ügylettel kapcsolatos olyan lényeges információ, amely

ca) még nem került nyilvánosságra,

cb) közvetlenül vagy közvetve az árualapú származtatott ügyletre vonatkozik,

cc) az elfogadott piaci gyakorlat alapján a piaci szereplők tudomására hozandó,

cd) információt a piac szereplőivel rendszeresen közölnek. [Tpt. 201.§ (3) bek.]

Lényeges információ: minden olyan információ, amely olyan eseményre vagy körülményre vonatkozik, amely bekövetkezett vagy bekövetkezése megalapozottan várható, és elég konkrét ahhoz, hogy lehetővé tegye következtetések levonását az adott körülménynek vagy eseménynek egy adott pénzügyi eszköz árfolyamára esetlegesen gyakorolt hatásáról. [Tpt. 210.§ (4) bek.]

Az árfolyam befolyásolására alkalmas információ: minden olyan információ, amely a befektető által nagy valószínűséggel felhasználásra kerülne befektetési döntése meghozatalakor. [Tpt. 201.§ (5) bek.]

A Tpt. általános tilalomként határozza meg a pénzügyi eszközökre vonatkozó bennfentes információval történő ügyletkötést: bármilyen szerződés kötését, amely a pénzügyi eszközökkel való kereskedelmet, illetve a piacbefolyásolást érinti.

Tilos bennfentes információ felhasználásával az érintett pénzügyi eszközre (értékpapírra vagy más tőzsdei eszközre) ügyletet kötni, vagy ilyen ügyletkötésre vonatkozó megbízást elfogadni. (Tpt. 200.§)

Kereskedés alatt a forgalomba hozatalt (a kibocsátást) és a forgalmazást (a már kibocsátott pénzügyi eszközökkel való kereskedést) is érteni kell. A Tpt. ezzel kapcsolatosan részletes szabályokat fogalmaz meg.

Az értékpapír-forgalombahozatali tevékenység körébe tartozik:

- az értékpapír előállítás, az értékpapír kibocsátással kapcsolatos tájékoztató készítése, az értékpapír (nyilvános vagy zártkörű) vételre történő felajánlásával kapcsolatos jegyzési, illetve allokációs (túljegyzéssel kapcsolatos) eljárás, a tulajdonképpeni forgalomba hozatal, amely történhet jegyzés, aukció, folyamatos- vagy adagolt kibocsátás útján, az értékpapír tőzsdei bevezetés vagy kivonása során, stb.

- az értékpapírral- (tőzsdei termékkel való) kereskedelmi tevékenység során az értékpapírral (tőzsdei termékkel) kereskedő pénzügyi szolgáltató a saját nevében, a saját számlájára történő forgalmazás,

- az értékpapír- (tőzsdei) bizományos tevékenység során pedig a bizományos (a bróker) megbízás alapján, más személy érdekében (más személy tőkéjével és számlájára) folytatott értékpapírral-tőzsdei termékkel kapcsolatos adásvételi tevékenysége is.

Bennfentes kereskedelemnek minősül:

a) a bennfentes személy által *bennfentes információ felhasználásával*, a bennfentes információval érintett pénzügyi eszközre közvetlen vagy közvetett módon ügylet kötése, illetőleg ügylet kötésére adott megbízás,

b) a bennfentes személy által a bennfentes információ továbbadása más személynek,

c) a bennfentes személy által javaslattétel más személynek arra, hogy a bennfentes információval érintett pénzügyi eszközre ügyletet kössön,

d) bármely személynek az a)-c) pontban leírt cselekménye, amennyiben tudta vagy az adott helyzetben általában elvárható gondossággal eljárva tudnia kellett volna, hogy a felhasznált információ bennfentes információnak minősül. [Tpt. 201. § (1) bek.]

Piacbefolyásolásnak minősül:

a) az olyan ügylet kötése vagy ügylet kötésére megbízásadás, amely hamis vagy félrevezető jelzéseket ad vagy adhat az adott pénzügyi eszköz keresleti vagy kínálati viszonyairól, árfolyamáról;

b) olyan ügylet kötése vagy ügylet kötésére való megbízásadás, amely az adott pénzügyi eszköz árfolyamát mesterséges vagy rendellenes szinten rögzíti;

c) olyan ügylet kötése vagy ügylet kötésére megbízásadás, amely színlelt, illetve amelyben bármilyen más formájú megtévesztéshez, manipulációhoz folyamodnak; vagy

d) megalapozatlan, félrevezető, hamis információ közlése, híresztelése, nyilvánosságra hozása vagy nyilvános közlése, feltéve, hogy az információt terjesztő személy az információ hamis vagy félrevezető mivoltának tudatában van, vagy az adott helyzetben elvárható gondossággal eljárva tudatában kellett volna lennie. (Tpt. 202. §)

A Tpt. kivételeket is meghatároz a bennfentes kereskedelemre és a piacbefolyásolásra vonatkozó tilalommal kapcsolatos szabályozás hatálya alól.

Tpt. 203. § (1) Nem minősül bennfentes kereskedelemnek

a) az az ügylet, amelyet a bennfentes információ birtokba jutásának időpontját megelőzően kötött megállapodás alapján teljesítenek;

b) a bennfentes információ átadása, amennyiben azt a bennfentes személy beosztásából kifolyólag, munkavégzése vagy szokásos feladatainak elvégzése során szolgáltatta.

(2) Nem minősül piacbefolyásolásnak, ha a 202. § a)-b) pontjában foglaltak megvalósulása esetén:

a) az ügyletet kötő, illetve a megbízást adó bizonyítja, hogy az ügylet megkötéséhez, illetve a megbízás adásához méltányolható érdeke fűződött, és

b) a megbízás megfelel az adott szabályozott piac elfogadott piaci gyakorlatának.

(3) Nem minősül bennfentes kereskedelemnek és piacbefolyásolásnak a részvényviszavásárlási program keretében történő ügyletkötés, és pénzügyi eszközök árfolyamának stabilizálása érdekében kötött ügylet, ha azt a Bizottság 2273/2003/EK rendeletében szabályozott módon hajtják végre.⁴

⁴ A szabályozott piac elfogadott piaci gyakorlatával kapcsolatban vö. Tpt. 204. § (1) és (3) bek.

Az elkövetési magatartás egyes fordulatai:

A) *Az elkövetési magatartás (1) bekezdésben meghatározott fordulata szerint a bennfentes információ birtokában lévő személy, az információ felhasználásával maga köt ügyletet az érintett pénzügyi eszközre.*

Az elkövetési magatartás megvalósulásának feltétele, hogy az elkövető az ügyletkötés alkalmával a bennfentes információ árfolyam, illetve piacbefolyásoló hatásának tudatában legyen, és az ügyletkötést ennek figyelembe vétele mellett valósítsa meg.

Az ügyletkötés történhet az elkövető saját ügyleteként (saját nevében és saját számlájára), vagy más személy érdekében és javára kötött ügyletként is, melyben az elkövető megbízottként (brókerként) jár el, rábízott vagy saját tőkével, avagy (kölcson-, illetve hitelügyletet is magába foglaló) idegen tőkével.

A Tpt. a kibocsátó által forgalomba hozott értékpapírra vonatkozóan a bennfentes információ birtokában lévő személy számára ügyletkötési tilalmat határoz meg.

Tpt. 201/A. § Nem köthet ügyletet:

a) a kibocsátónál vezető állású személy

aa) a tárgyévi mérleg fordulónapjától az éves jelentés 56. § szerinti közzétételéig terjedő időszakban (a nyilvános forgalomba hozatal esetét kivéve);

ab) ha a kibocsátó féléves jelentést készít, a féléves jelentés közzétételét megelőző tizenöt napon belül;

ac) ha a kibocsátó negyedéves jelentést vagy időközi vezetőségi beszámolót készít, annak közzétételét megelőző tizenöt napon belül;

ad) a rendkívüli tájékoztatási kötelezettségek körébe tartozó szerződéskötés közzétételét megelőző három napon belül

a kibocsátó által forgalomba hozott értékpapírra;

b) a vagyonfelügyelő, az ideiglenes vagyonfelügyelő, a felszámoló, a pénzügyi gondnok és a végelszámoló az e tevékenységével érintett kibocsátó saját kibocsátású értékpapírára, kivéve a feladatkörébe tartozó tevékenységet;

c) a kibocsátóval munkaviszonyban álló dolgozó és a 201. § (2) bekezdésének c) pontjában meghatározott személy,

ca) ha az éves beszámoló készítésében közreműködik, a tárgyévi mérleg fordulónapjától az éves beszámoló 56. § szerinti közzétételéig terjedő időszakban (a nyilvános forgalomba hozatal esetét kivéve);

cb) ha a féléves jelentés készítésében közreműködik, a féléves jelentés közzétételét megelőző tizenöt napon belül;

cc) ha a negyedéves jelentés vagy az időközi vezetőségi beszámoló készítésében közreműködik, annak közzétételét megelőző tizenöt napon belül

a kibocsátó által forgalomba hozott értékpapírra.⁵

A (2) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott fordulatok lényegében az (1) bekezdésben meghatározott elkövetési magatartás kisegítő változatai:

B) *Megvalósul a bennfentes kereskedelem abban az esetben is, ha az elkövető a birtokában lévő bennfentes információra tekintettel mást biz meg azzal, hogy a bennfentes információval érintett pénzügyi eszközre vonatkozóan ügyletet kössön.*

⁵ A Tpt. 56.§-a értelmében a kibocsátó a szabályozott információkat mindenki számára gyors hozzáférést biztosítva, díjmentesen köteles nyilvánosságra hozni, mint a székhely szerint, mind a többi tagállamban. Köteles megküldeni a hivatalosan kijelölt információátrolási rendszer számára is, és egyben a PSZÁF-nál is bejelenteni.

E fordulat esetében nem tényállási feltétel, hogy az elkövető a pénzügyi eszközre vonatkozó, birtokában lévő információ bennfentes tartalmát is átadja a megbízott részére, elegendő, ha az ügyletkötési megbízást ad az általa ismert bennfentes információra tekintettel.⁶

C) A *bennfentes információnak (előny szerzés végett) illetéktelen személynek átadása* önmagában – az illetéktelen személy ügyletkötése vagy erre irányuló megbízása nélkül is – bűncselekményként minősül.

Az *előny szerzés* (az elkövető célzata) az elkövető vagy más személy (gazdálkodó szervezet) vagyoni és nem vagyoni előnyének szerzését is magába foglalja,

- kapcsolódhat más személy ügyletkötéséhez,
- saját részre történő olyan ügyletkötéshez, amely a bennfentes kereskedelemmel egyébként nincs érintve, illetve
- az előny a bennfentes információ átadásának „ellenértéke” is lehet.

Eredmény (a tényleges vagyoni vagy nem vagyoni előny megszerzése, másnak kár vagy vagyoni hátrány okozása) egyik tényállás fordulathoz sem tartozik.

3. *Befejezett a bűncselekmény* a bennfentes kereskedelem valamely üzleti akciójának megvalósításával, függetlenül, hogy az tulajdonszerzést eredményezett-e vagy sem (például a bennfentes információra tekintettel történő értékpapír vásárlására irányuló szándék esetében, az értékpapír jegyzésével, függetlenül attól, hogy az ellenérték kifizetésére vagy az értékpapír birtokba adására, értékpapírszámlán dematerializált értékpapírként történő nyilvántartásba vételére nem került sor), továbbá

- ügyletkötési megbízás esetében a megbízás adásával,
- illetve a bennfentes információ átadása esetében az információnak az illetéktelen személy tudomására hozásával.

Kísérlet elvileg valamennyi fordulat esetében megvalósulhat (például, ha az üzleti szerződést már írásba foglalták, de aláírásra még nem került sor, vagy a bennfentes információt, a közlést megvalósító magatartás, például a levél elküldése ellenére, az illetéktelen személy még nem ismerte meg), gyakorlati jelentősége azonban nincs.

Az *előkészület* nem büntetendő.⁷

4. *A bűncselekmény elkövetője* – *tettesként* a bennfentes személy, aki a bennfentes információval érintett pénzügyi eszközre ügyletet köt, ügyletkötésre megbízást ad, illetve az azzal kapcsolatos ismeretét illetéktelen személynek (előny szerzés végett) átadja.

Bennfentes személy bárki lehet: a bennfentes információ elsődleges jogszerű birtokosa, vagy akinek a részére azt átadták, illetve az is, aki ahhoz illetéktelenül bármilyen módon [akár bűncselekmény (vö. *Tpt.* 201.§ (2) bek. h) pont], például gazdasági titok megsértése útján] jutott hozzá.

Tpt. 201.§ (2) *Bennfentes személy:*

- a) a kibocsátó vezető tisztségviselője és felügyelőbizottsági tagja;

⁶ Ha a bennfentes információ birtokában lévő elkövető a megbízottnak a megbízás során az információ bennfentes tartalmát is átadja, a megbízó a bennfentes kereskedelem büntetettének a (2) bek. a) pontjába ütköző, a megbízott pedig az (1) bekezdésébe ütköző fordulatát valósítja meg.

⁷ Az előkészület körében önállóan értékelendő bűncselekményként megvalósulhat a gazdasági titok megsértése (például az üzleti titok jogosulatlan megszerzése, a bennfentes kereskedelemben történő későbbi ügyletkötés végett).

b) az a jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, illetve ezek ügyvezetője, vezető tisztségviselője és felügyelőbizottsági tagja, amelyben a kibocsátó huszonöt százalékot elérő vagy azt meghaladó közvetlen, illetőleg közvetett részesedéssel vagy szavazati joggal rendelkezik;

c) az a jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, illetve ennek ügyvezetője, vezető tisztségviselője, felügyelőbizottsági tagja, amely a kibocsátóban tíz százalékot elérő vagy azt meghaladó közvetlen, illetőleg közvetett részesedéssel vagy szavazati joggal rendelkezik;

d) a forgalomba hozatal, illetve a VII. Fejezet szerinti nyilvános vételi ajánlat szervezésében közreműködő bármely szervezet, illetve ennek érdemi ügyintézője, vezető tisztségviselője, felügyelőbizottsági tagja, továbbá ezen szervezetnek és a kibocsátónak a kibocsátásban és a forgalomba hozatalban közreműködő más alkalmazottja, aki munkavégzésével kapcsolatosan bennfentes információhoz jutott, a forgalomba hozatalt követő egy évig;

e) a kibocsátó alaptőkéje (törzstőkéje) tíz százalékát elérő vagy azt meghaladó közvetlen, illetőleg közvetett részesedéssel rendelkező természetes és jogi személy;

f) a kibocsátó számlavezető hitelintézete, illetve ennek vezető tisztségviselője, felügyelőbizottsági tagja és érdemi ügyintézője;

g) aki a bennfentes információt munka- vagy feladatköréből kifolyólag, munkavégzése vagy szokásos feladatainak elvégzése során kapta meg, vagy egyéb módon jutott tudomására;

h) aki a bennfentes információt bűncselekmény útján szerezte;

i) az a)-h) pontban felsorolt természetes személlyel közös háztartásban élő személy, illetőleg közeli hozzátartozója;

j) az a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, illetve ezek nevében eljáró személy, amelyben az a)-i) pontokban megjelölt bennfentes személy befolyásoló részesedéssel bír.⁸

5. A bűncselekmény *csak szándékosan* követhető el. Az elkövető tudatának át kell fogni az információ bennfentes minőségét és annak az érintett pénzügyi eszközzel való ügyletkötéshez kapcsolódását.

Az (1) bekezdésben, illetőleg a (2) bek. a) pontjában meghatározott cselekmény esetében az elkövető célzata vagy motívuma nem tényállási elem (bár az értelemszerűen vagyoni előny szerzésére, illetve másnak kár- vagy vagyoni hátrány okozására irányulhat).

A (2) bek. b) pontjában meghatározott bennfentes információ illetéktelen személy részére történő átadása csak egyenes szándékkal, és előnyszerzésre irányuló célzattal valósulhat meg. A célzat az elkövető vagy más személy előnyszerzésére is irányulhat.

6. Az *elhatárolási – egység – halmazati kérdésekkel kapcsolatban* kiemelhető, hogy a bennfentes információ *gyakorlatilag egyben gazdasági titkot* (tipikusan üzleti titkot) *képezhet*, ezért annak az ügyletkötés vagy ügyletkötési megbízás adásának céljából történő *jogosulatlan megszerzése* a bennfentes kereskedelem vonatkozásában büntetlen előkészületként minősül, de megvalósíthatja a gazdasági titok megsértését. Ha a bennfentes információt képező gazdasági (üzleti) titok felhasználásával utóbb az érintett pénzügyi eszközre vonatkozó ügyletkötésre vagy erre vonatkozó megbízás adására is

⁸ A *Tpt.* a bennfentes személyekre részvény- és pénzügyi eszközzel kapcsolatos ügyletkötésére vonatkozóan a PSZÁF-hoz történő bejelentési, illetve nyilvántartásba vételi és közzétételi szabályokat határozza meg. (Vö. *Tpt.* 201/B. 201/C. 201/D.§-okkal.)

sor kerül, a jogosulatlan megszerző materiális halmazatként a gazdasági (üzleti) titok megsértése és a bennfentes kereskedelem büntettét is megvalósítja.

Amennyiben az elkövető jogszerűen van a bennfentes információnak is minősülő gazdasági (üzleti) titok birtokában, és azt az érintett pénzügyi eszközzel kapcsolatos ügyletkötésre, avagy azzal kapcsolatos megbízás adására felhasználja,

- vagy előnyszerzés végett azt illetéktelen személynek átadja (mással közli, nyilvánosságra hozza) a cselekmény – alaki bűnhalmazat megállapítása nélkül – bennfentes kereskedelem büntettének minősül (specialitás).

Természetes egységet valósít meg, ha többirányú bennfentes információ felhasználásával egy ügylet kötésére, vagy egy bennfentes információ felhasználásával több azonos körbe tartozó ügylet kötésére (például, ha azonos kibocsátású értékpapír vételére vagy eladására) kerül sor,

- illetve, ha az elkövető a bennfentes kereskedelem különböző elkövetési fordulatait egységes szándékkal valósítja meg.

[Például a Btk. 299/A.§ (1) bek. szerint minősül a bűncselekmény, ha az elkövető a bennfentes információ felhasználásával ügyletet köt, de egyben mást is megbíz ügylet kötésével, illetve előnyszerzés végett ugyanezt az információt illetéktelen személynek is átadja.]

Folytatólagosan elkövetettként minősülhet ugyanarra a gazdálkodó szervezetre vonatkozó többféle bennfentes információ felhasználásával többféle pénzügyi eszközre elkövetett bennfentes kereskedelem.

Bűnhalmazat valósul meg, ha különböző gazdálkodó szervezetekkel kapcsolatos bennfentes információ felhasználásával többféle ügyletkötésre, vagy ügyletkötésre vonatkozó megbízás adására kerül sor.

Bűnhalmazatban állapítható meg a *minősített adattal visszaélés*, amennyiben a bennfentes információ egyben (például a gazdasági vagy a pénzügyért felelős minisztérium, vagy a Magyar Nemzeti Bank körében) államtitokként vagy szolgálati titokként is minősül.

Összefoglalás

A tisztességes piaci magatartás egyik alapvető feltétele, hogy a gazdasági szereplők azonos eséllyel megszerezhető információk birtokában hozzassák meg gazdasági döntéseiket. Különösen fontos ez a tőkepiaci folyamatokban, mivel a tőkepiaci árviszonyokat befolyásoló, nyilvánosan közzé nem tett, ún. bennfentes információk, jelentős előnyöket biztosíthatnak az azzal rendelkezők számára. Ezért az Európai Parlament és a Tanács 2003. január 28-i 2003/6/EK irányelve a bennfentes kereskedelem szankcionálását kötelezővé teszi minden pénzügyi eszköz vonatkozásában.

A Ptk. 200.§ (2) bekezdése értelmében a bennfentes információ felhasználásával kötött szerződés semmisnek minősül, és a jogsértő magatartással szembeni ultima ratio a bennfentes kereskedelemnek bűncselekményként való meghatározása.

A tanulmány célja a Btk. 299/A.§-ában meghatározott bennfentes kereskedelem büntette tényállásának elemzése. A tényállás ún. keretdiszpozíció, vagyis az egyes tényállási elemek tartalmát a Btk. értelmező rendelkezésén túlmenően az egyes igazgatási

jogszabályok töltik ki. Erre figyelemmel a tanulmány a tényállási elemekhez kapcsolódóan ismerteti a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény, illetve a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény kapcsolódó rendelkezéseit.

MIHÁLY VIDA
INSIDER TRADING
(Summary)

The crucial requirement of the functioning of the fair market is the fact that the economic actors can decide upon equal information. It is very important on the capital market as well because the not published information of a company or of an economic event can truly influence the market and can secure significant advantage for the user of that information.

Therefore the Directive 2003/6/EC of the European Parliament and of the Council of 28 January 2003 on insider dealing and market manipulation obliges the Member States to sanction every form of insider trading.

According to Art. 200 Section 2 of the Hungarian Civil Code (Ptk.) the contract is invalid if insider information was used to the contract. The ultima ratio against the unlawful act is the establishing of criminal responsibility for insider trading.

The paper focuses on the analyses of Art. 299/A.§ of Hungarian Criminal Code (Btk.) which contains the offence of insider trading. The elements of the offence has specific contents regulated by other laws outside of the Btk. Concerning this ruling the paper presents the relevant prescription of Act 120 from year 2001 (on the financial market) and of Act 128 from year 2007 (on the capital investment and the stock/produce exchange) because they influence the scope of the criminal responsibility for insider trading.